

Góc nhìn tích cực về hiện tượng nhập siêu 5 tháng đầu năm 2026 khi doanh nghiệp đẩy mạnh tích trữ tư liệu sản xuất

08:59 04/06/2026

Theo báo cáo thống kê mới nhất từ Cục Thống kê thuộc Bộ Tài chính, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa của Việt Nam trong tháng 5 đạt 99,07 tỷ USD, tăng 3,2% so với tháng trước và ghi nhận mức tăng trưởng bứt phá 25,8% so với cùng kỳ năm trước. Lũy kế 5 tháng đầu năm 2026, tổng kim ngạch xuất nhập khẩu hàng hóa toàn quốc chạm mốc 445,12 tỷ USD, tăng 25% so với cùng kỳ năm ngoái.

Việt Nam nhập siêu không hẳn là tín hiệu tiêu cực mà phản ánh xu hướng doanh nghiệp tăng nhập khẩu nguyên liệu, máy móc để đón đầu chu kỳ sản xuất và xuất khẩu mới

Trong cấu phần này, hoạt động xuất khẩu ghi nhận mức tăng 19,5%, trong khi hoạt động nhập khẩu có tốc độ tăng trưởng vượt trội lên tới 30,8%. Sự chênh lệch về tốc độ tăng trưởng này khiến cán cân thương mại hàng hóa quốc gia ghi nhận trạng thái nhập siêu 13,8 tỷ USD trong 5 tháng đầu năm.

Xét về chi tiết dòng tiền, khu vực kinh tế trong nước thực hiện nhập khẩu khối lượng hàng hóa trị giá 64,26 tỷ USD, tăng 22,7%; trong khi khu vực khối doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài (FDI) đạt 165,2 tỷ USD, tăng mạnh 34,3%. Tính riêng trong tháng 5, cán cân thương mại nhập siêu 5,21 tỷ USD. Tính chung 5 tháng, khu vực kinh tế trong nước nhập siêu 20,76 tỷ USD, còn khu vực FDI (kể cả dầu thô) duy trì vị thế xuất siêu 6,96 tỷ USD. Đáng chú ý, cơ cấu hàng hóa nhập khẩu tiếp tục chứng kiến sự áp đảo của nhóm hàng tư liệu sản xuất với giá trị đạt 215,99 tỷ USD, chiếm tỷ trọng lên tới 94,1% tổng kim ngạch nhập khẩu. Trung Quốc tiếp tục giữ vững vị trí là thị trường đối tác cung ứng lớn nhất của Việt Nam với kim ngạch đạt 92,6 tỷ USD.

Doanh nghiệp tăng cường dự trữ nguyên liệu thô đón đầu chu kỳ xuất khẩu mới

Phân tích sâu về bản chất của bảng cân đối thương mại, giới chuyên gia kinh tế nhìn nhận hiện tượng nhập siêu trong các tháng đầu năm 2026 không hẳn là một tín hiệu tiêu cực mà ngược lại, nó phản ánh xu hướng tích cực về sự chủ động tăng cường tích trữ nguồn nguyên nhiên vật liệu của cộng đồng doanh nghiệp nhằm tạo bệ phóng cho chu kỳ sản xuất mới. Việc nhóm hàng tư liệu sản xuất bao gồm máy móc thiết bị, linh kiện điện tử, nguyên phụ liệu ngành dệt may, da giày chiếm phần lớn tổng kim ngạch nhập khẩu chứng minh đây là hoạt động nhập khẩu đi trước một bước nhằm đáp ứng các đơn hàng xuất khẩu trong các quý tiếp theo.

Nền kinh tế quốc gia phục hồi mạnh mẽ với mức tăng trưởng GDP quý I ước đạt 7,83% là động lực chính thúc đẩy các doanh nghiệp chủ động đẩy mạnh mua sắm tư liệu sản xuất. Thực tế này hoàn toàn tương thích với diễn biến tích cực của khu vực sản xuất công nghiệp trong nước. Chỉ số sản xuất công nghiệp (IIP) riêng trong tháng 5 ước tăng hơn 8,7% so với cùng kỳ năm trước. Tính chung 5 tháng đầu năm 2026, chỉ số IIP toàn ngành tăng trên 9%, xác lập mức tăng trưởng cao nhất của cùng kỳ kể từ năm 2021 đến nay. Trong đó, ngành công nghiệp chế biến, chế tạo tăng gần 9,5%, tiếp tục khẳng định vai trò là động lực kéo tăng trưởng cốt lõi cho toàn bộ nền kinh tế.

Bên cạnh nhu cầu nội tại, những bất ổn địa chính trị liên tục leo thang tại khu vực Trung Đông thời gian qua đã gây ra nhiều rủi ro lớn cho ngành vận tải biển, hoạt động logistics và đẩy chuỗi cung ứng toàn cầu vào trạng thái bất ổn. Thực trạng này một mặt kéo chi phí nhập khẩu các mặt hàng năng lượng thiết yếu như xăng dầu, than đá, khí đốt tăng cao, mặt khác thúc đẩy các doanh nghiệp chủ động nâng cao định mức dự trữ vật tư đầu vào nhằm phòng ngừa nguy cơ thiếu hụt nguồn cung hoặc đứt gãy mạch sản xuất trong tương lai gần.

Điểm nghẽn công nghiệp hỗ trợ và sự phụ thuộc vào khối FDI

Dù mang bản chất tích cực từ nhu cầu sản xuất, các số liệu nhập khẩu vẫn phản ánh một thực tế là nền kinh tế Việt Nam tiếp tục phụ thuộc lớn vào khu vực FDI. Kim ngạch nhập khẩu của khối FDI tăng 32,3%, chạm mốc 126,37 tỷ USD, di chuyển nhanh hơn đáng kể so với tốc độ xuất khẩu tự thân của nhóm này. Ngược lại, khu vực kinh tế trong nước ghi nhận mức thâm hụt thương mại 15,61 tỷ USD, trong khi khối ngoại duy trì mức thặng dư 8,5 tỷ USD.

Nguyên nhân sâu xa của hiện tượng thâm hụt nội địa xuất phát từ việc ngành công nghiệp hỗ trợ trong nước vẫn chưa đáp ứng được đòi hỏi kỹ thuật và quy mô của các chuỗi lắp ráp công nghệ cao, buộc các doanh nghiệp phải nhập khẩu lượng lớn linh kiện từ Trung Quốc và Hàn Quốc. Tỷ lệ nội địa hóa ở nhiều ngành sản xuất then chốt tại Việt Nam vẫn giữ ở mức thấp: ngành điện tử gia dụng dao động khoảng 30-35%, ngành điện tử xe máy khoảng 40%, ngành sản xuất xe tải nhẹ đạt khoảng 55%, ngành cơ khí chế tạo đạt khoảng 20-30%, và đặc biệt phân khúc ô tô cỡ nhỏ chỉ đạt vốn vẹn từ 10-20%. Do đó, khi muốn đẩy mạnh sản xuất, doanh nghiệp không có lựa chọn nào khác ngoài việc tăng chi tiêu nhập khẩu thiết bị, phụ tùng và vật liệu từ nước ngoài.

Dự báo tăng trưởng xuất khẩu đột phá nhờ làn sóng công nghệ AI

Đánh giá về bức tranh tổng thể cả năm, các định chế tài chính lớn như Công ty Chứng khoán MB (MBS) đưa ra dự báo tăng trưởng xuất khẩu của Việt Nam trong năm 2026 có thể đạt mức đột phá từ 15-16%. Động lực tăng tốc chủ yếu dựa vào sự phục hồi mạnh mẽ của thị trường thương mại hàng hóa toàn cầu, đặc biệt là lĩnh vực linh kiện điện tử – vốn là thế mạnh cạnh tranh cốt lõi của Việt Nam. Theo dự báo từ Hội nghị Liên hợp quốc về Thương mại và Phát triển (UNCTAD), thương mại hàng hóa điện tử toàn cầu sẽ tăng khoảng 14% so với năm 2025 dưới tác động trực tiếp từ làn sóng đầu tư mạnh mẽ vào công nghệ trí tuệ nhân tạo (AI).

Thêm vào đó, việc Mỹ tiến hành điều chỉnh giảm mức thuế nhập khẩu bình quân đối với hàng hóa Việt Nam từ mức 21,6% xuống còn khoảng 16% sau các phán quyết của Tòa án Tối cao đã mở ra cơ hội cạnh tranh lớn cho hàng hóa xuất khẩu của Việt Nam sang thị trường lớn này. Đồng thời, Việt Nam cũng đang nỗ lực đa dạng hóa thị trường thông qua việc đẩy mạnh đàm phán, hoàn tất các hiệp định thương mại tự do (FTA) với các đối tác giàu tiềm năng tại Trung Đông như UAE, Israel và Qatar.

Ở chiều ngược lại, tốc độ nhập khẩu của năm 2026 được dự báo cũng sẽ tịnh tiến tương đương ở mức 15-16%, phản ánh rõ nhu cầu gia tăng mua sắm máy

móc, dây chuyền công nghệ cao để mở rộng hạ tầng và sản xuất trong nước. Trên cơ sở đối lưu dòng tiền này, các chuyên gia ước tính thặng dư thương mại tổng thể của Việt Nam cho cả năm 2026 sẽ đạt khoảng 23 tỷ USD.

Sự lạc quan của chu kỳ sản xuất mới còn được củng cố vững chắc qua số liệu Chỉ số Nhà quản trị mua hàng (PMI) của Việt Nam trong tháng 5 khi chỉ số này vọt lên mốc 52,8 điểm, tăng mạnh từ mức 50,5 điểm của tháng 4 và xác lập kỷ lục cao nhất kể từ tháng 2. Việc chỉ số PMI duy trì liên tục trên ngưỡng 50 điểm trong suốt 11 tháng vừa qua là minh chứng rõ nét nhất khẳng định ngành chế biến chế tạo của Việt Nam đang bước vào giai đoạn mở rộng quy mô diện rộng, giải tỏa hoàn toàn những lo ngại tiêu cực xung quanh con số nhập siêu ngắn hạn.

Tâm An